

21.4.14

56a (משנה ט') → 57a (תיקו)

1. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו: ויקרא פרק כה פסוק יד
 2. כי חשבון עיר סיחן מלך האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו עד ארנן: במדבר פרק כא פסוק כו
 3. אם המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד שיה חיים שנים לשלם: שמות פרק כב פסוק ג
 4. כי יקח איש אשה ובעלה והיא אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר קריאת ונתן בידה ושלחה מביטו: דברים פרק כד פסוק א

I אונאה: exclusions to rule of משנה ט'

a Items excluded:

i עבדים

ii שטרות

1 Reason: they only have representative value

(a) However: if he sells שטרות for physical use (e.g. perfumer to cover his vials) there is אונאה

(i) Challenge: this is obvious, as the שטר is operating as real goods

(ii) Answer: needed to counter ר' כהנא (לוי), rather, אונאה applies even to mere פרוטות

iii קרקע – as per v. 1 (מיד), which then gives us עבדים (compared to קרקע) and שטר (which has no inherent value)

1 Challenge: יד means “possession”, not a literal “hand” – as per v. 2

2 Counter: יד means literal “hand” as per the exegetically derived extensions to גובה (v. 3) and גט (v. 4)

(a) Answer: יד always means a literal “hand” unless it cannot (as in v. 2) where it means domain/possession

iv הקדש – as per v. 1 (אחיו)

b Additional exclusions

i ד' וה' כפל and

ii שומרים aren't liable

1 ש"ח doesn't have to swear (re: neglect)

2 ש"ש doesn't have to pay (if stolen from him)

c Suggested qualification to הקדש (ר"ש): only if there is no חיוב אחריות (i.e. נדבה)

d Additional items (ר' יהודה): selling a ס"ת, an animal or jewels isn't limited by אונאה

i Dissent (חכמים): only the aforementioned (שטרות, קרקע, הקדש) are excluded

II Defining the parameters of אונאה

a Q - מוכר v. 1 stipulates שכירות is limited by אונאה - זירא

i Answer (אביי): doesn't state “permanent sale”; that day, the worker is “selling” his labor – אונאה applies

b Q- זבא: is planting limited by אונאה? (i.e. if a sharecropper or worker plants less than expected or stated)

i Lemma1: do we consider the seeds as placed in a jug (מטלטלים – applies) OR

ii Lemma2: are they considered as appended to the land (קרקע – no אונאה)

1 Framing the question: if the owner told the sharecropper how much to plant and he planted less

(a) Then: obviously אונאה applies, even at less than 1/6, as a measured, weighed or counted item

2 Rather: he must have directed him to plant the “customary amount”

(a) Associated question: does שבועת מודה במקצת apply or not (אין נשבעין על הקרקעות)

(b) Associated question: does עומר permit this wheat to be eaten immediately or must he wait a year? (חדש)

(i) Note: whether or not they took root, it is explicitly taught:

(ii) אם השרישו קודם לעומר - עומר מתירן, ואם לאו - אסורין עד שיבא עומר הבא מנחות יז:

(iii) Rather: case is where he harvested them and replanted them before the עומר, they didn't yet take root

1. Lemma1: do we consider them “in a jug” → permissible to eat (and אונאה and שבועה) OR

2. Lemma2: are they appended to קרקע (replanted → prohibited) and not liable for אונאה/שבועה – תיקו